

АРТТЕРАПІЯ

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	<i>Перший (бакалаврський)</i>
Галузь знань	<i>05 Соціальні та поведінкові науки</i>
Спеціальність	<i>053 Психологія</i>
Освітня програма	
Статус дисципліни	<i>Вибіркова</i>
Форма навчання	<i>Очна (денна) / дистанційна</i>
Рік підготовки, семестр	<i>4 курс, 8 семестр</i>
Обсяг дисципліни	<i>4кред. ЄКТС / 120 годин лекції – 18 годин, семінарські – 36 годин, самостійна робота – 66 годин</i>
Семестровий контроль/ контрольні заходи	<i>МКР, залік</i>
Розклад занять	<i>Лекції: 1 (перший тиждень) Практичні заняття: 2 (перший, другий тиждень) https://my.kpi.ua та https://schedule.kpi.ua</i>
Мова викладання	<i>Українська</i>
Інформація про керівника курсу / викладачів	<i>Лектор і практичні: доцентка, к. психол.н., доцентка кафедри психології та педагогіки, Сербова Ольга Вікторівна https://psy.kpi.ua/serbova/</i>
Розміщення курсу	<i>https://classroom.google.com/c/NzIyMzc0ODQxMzQ1?cjc=6cwk2cw</i>

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

«Арттерапія» – вибіркова освітня компонента, яка дасть глибинне розуміння теорії сучасних арттерапевтичних технік та можливостей їх застосування у практичній діяльності, зокрема для гармонізації свого внутрішнього світу, підвищення мотивації, вирішення конфліктних ситуацій, налагодження стосунків у колективі, здатність самовираження і самопізнання через мистецтво. Навчальна дисципліна знайомить здобувачів вищої освіти із принципами, завданнями та базовими техніками арттерапії. Курс дозволяє ознайомитись з основними напрямками арттерапії, такими як: ізотерапія; фототерапія; музикотерапія, танцевально-рухова терапія, казкотерапія, пісочна терапія; метафоричні асоціативні карти.

Метою опанування даної дисципліни є теоретико-практичне ознайомлення здобувачів вищої освіти з арттерапевтичними підходами; вивчення прикладних галузей застосування арттерапії; ознайомлення з терапевтичним потенціалом мистецтва у лікувально-реабілітаційній роботі; збагачення їх емоційно-почуттєвої сфери.

Основними **завданнями** вивчення даної дисципліни є: розкриття змісту та структури арттерапевтичного підходу; ознайомлення з процесуальними особливостями використання арттерапії; практична демонстрація дії арттерапевтичних методик. засвоєння технік і методик, призначених для вивчення різноманітних аспектів внутрішнього світу людини та вирішення конкретних психологічних проблем.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі вищої освіти після засвоєння навчальної дисципліни мають продемонструвати такі **програмні результати навчання**:

- аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання ефективність власних дій (ПРН 1);
- розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ у контексті професійних завдань (ПРН 2);
- складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій (ПРН 11);
- взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності (ПРН 13);
- знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога (ПРН 16);
- вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та, за потреби, визначати зміст запиту до супервізії (ПРН 18);
- рефлексувати можливості власного інтелектуального потенціалу для вирішення завдань професійної діяльності (ПРН 20).

У результаті засвоєння дисципліни здобувачі вищої освіти зможуть:

- застосовувати знання у практичних ситуаціях (ЗК 1);
- знати та розуміти предметну область та розуміти професійну діяльність (ЗК 2);
- вчитися і оволодівати сучасними знаннями (ЗК 4);
- здатність генерувати нові ідеї (креативність) (ЗК 7);
- здатність та готовність впроваджувати наукові основи та рекомендації щодо сучасної життєдіяльності, засоби фізичного, психічного, психологічного і духовного розвитку особистості й самовдосконалення (ЗК 13);
- оперувати категоріально-понятійним апаратом психології (ФК 1);
- здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків (ФК 3);
- здатність здійснювати психологічний вплив з метою оптимізації психічного функціонування індивіда або групи (ФК 15).

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Дисципліна «Арттерапія» органічно зв'язана з усіма психологічними дисциплінами. Адекватне виконання завдань курсу не можливе без опори на такі теоретичні дисципліни як «Загальна психологія з практикумом», «Вікова психологія», «Диференційна психологія», «Основи психологічного консультування». Дисципліна перебуває у певному зв'язку з іншими дисциплінами соціально-логіко-гуманітарного блоку, що створюють загальну світоглядну і методологічну основу для сприйняття здобувачами вищої освіти змісту пропонованої дисципліни.

Вивчення дисципліни дозволить ефективніше опановувати освітні компоненти: «Основи психотерапії», «Психологія здоров'я» та ін.. Дисципліна «Арттерапія» ставить на меті інтеграцію та систематизацію знань та навичок отриманих здобувачами вищої освіти у ході засвоєння дисциплін практичної спрямованості.

Для успішного вивчення дисципліни достатньо опрацювати навчальний матеріал, який викладається на лекціях, а також ознайомитись з:

1. Арт-технології : Навчально-методичний посібник / Уклад.: Олена Анатоліївна Мірошніченко. Житомир : ТОВ «Видавничий дім Бук-Друк», 2024. 180 с. <http://eprints.zu.edu.ua/41023/1/art-technologies.pdf>

2. Артурація і війна: контексти і досвід практичної роботи. /за заг. ред. Н. Кальки, Г. Одиначової. [Колективна монографія]. Львів: ЛьвДУВС, 2023. 283с.
<https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/6339/1/%D0%9A%D0%BE%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D0%B0%20%D0%BC%D0%BE%D0>

[%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%8F_%D0%9A%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BA%D0%B0.pdf](#)

3. Енциклопедичний словник з арт-терапії / О.Л. Вознесенська, О.М. Скар, О.А. Бреусенко-Кузнецов, О.О. Деркач, Л.В. Мова та ін.; [за заг. наук. ред. О.Л. Вознесенської, О.М. Скар]. Київ: Видавець ФОП Назаренко Т.В., 2017. 312 с. https://mediaosvita.org.ua/wp-content/uploads/2020/07/Entsyklopedychnyj-slovnyk-maket-pdf.io_.pdf

4. Калька Н., Ковальчук З. Практикум з арт-терапії: навч.-метод. посібник. Ч. 1. Львів: Льв ДУВС, 2020. 232 с. <https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/3301/1/%D0%90%D1%80%D1%82%D0%A2%D0%B5%D1%80%D0%B0%D0%BF%D1%96%D1%8F-19-10-20.pdf>

5. Техніки арттерапії в роботі кризового психолога з цивільним населенням в умовах війни: навч.-метод. посіб. / Г. Красіна, К. Гавриловська, Н. Гурець та ін.; за ред. Г. Красіної, К. Гавриловської. Харків. Видавець ФОП Захаренко В.В. 2023. 106 с. <https://psychologdcpp.in.ua/wp-content/uploads/2025/01/%D0%A2%D0%B5%D1%85%D0%BD%D1%96%D0%BA%D0%B8-%D0%B0%D1%80%D1%82%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B0%D0%BF%D1%96%D1%97....pdf>

Допоміжна література:

1. Авер'янова Н.М. Арт-терапія як засіб реабілітації учасників бойових дій в умовах російсько-українського збройного конфлікту. Українознавчий альманах. 2020. Випуск 26. С. 8–12.

2. Арттерапія в роботі психолога: інноваційні підходи : зб. матер. V Всеукр. наук.-практ. конференції, 23–27.10.2023 / уклад. О.Е. Жосан. Кропивницький : КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського», 2023. 140 с. <file:///C:/Users/User/Desktop/918.pdf>

3. Арт-терапія в роботі психолога: інноваційні підходи : збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, м. Кропивницький, 20–27 квітня 2021 року / уклад. Молчанова О.М.; за заг. ред. Жосана О.Е. Кропивницький : КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського», 2021. – 150 с. <http://www.ppko-koippo.edukit.kr.ua/Files/downloads/%D0%97%D0%B1.%20%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%B5%D1%80.%20%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%84.%20%D0%B0%D1%80%D1%82-%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B0%D0%BF%D1%96%D1%8F%202021.pdf>

4. Арт-терапія. Інноваційні психологічні технології / під ред. О. Тиунової, Т. Шейкіної. Випуск 5. Київ-Тернопіль: ЕЕАТА, 2018. 200 с.

5. Арт-терапія. Інноваційні психологічні технології / під ред. О. Тиунової. Випуск 6. Київ–Львів–Тернопіль: ЕЕАТА, 2019. 224 с.

6. Бриль М.М., Сербова О.В. Терапевтична метафора як інструмент роботи з травматичним досвідом війни. Теоретичні і прикладні проблеми психології та соціальної роботи: зб. наук. праць Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. К.: Вид-во СХУ ім. В. Даля, 2024. № 3 (65). Т. 1. С. 17-36. DOI: <https://doi.org/10.33216/2219-2654-2024-65-3-1-17-36>

7. Бриль М.М., Назаревич В.В., Сербова О.В. Альманах артпрактикуму психологічної підтримки : психологічний аналіз результатів практичних завдань за програмою підвищення кваліфікації з вдосконалення знань, вмінь і практичних навичок у частині надання психологічної підтримки учасникам освітнього процесу для працівників закладів мистецької освіти / заг. ред. М. М. Бриль, ред. Ін. М. Ковальчук. Київ: ДНМЦЗКМО, 2024. 95 с. <http://arts-library.com.ua/handle/123456789/1148>

8. Василевська О. І., Дворніченко Л. Л. Методи арт-терапії в консультуванні. *Теорія і практика сучасної психології*. 2019 р., № 1, Т. 1. С. 145-149. http://www.tpsp-journal.kpu.zp.ua/archive/1_2019/part_1/31.pdf

9. Вознесеньська О.Л. Ресурси арт-терапії на допомогу вимушеним переселенцям. Практичний посібник для тренерів. Київ : Human Rights Foundation, 2018. 50 с. <http://uhrf.org/download/27.pdf>
10. Вознесеньська О.Л., Подкоритова Л.О. (Ред). Цілющі сили природи: еко-арттерапія. Київ: ФОП «Назаренко Тейна Вікторівна», 2021. 188 с.
11. Ільченко І.С. Арт-терапія: навчальний посібник для студентів. Умань: Видавничо-поліграфічний центр «Візаві», 2013. 150 с. <https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/6789/2195/1/Art-terapiya.pdf>
12. Казкотерапія як один із методів практичної діяльності психолога: Методичний посібник із дисципліни «Практика психологічного впливу в клінічній психології» для студентів психологічного факультету денної форми навчання спеціальності 6.030102 – психологія, 6.030103 – практична психологія / Герман Н. І., Горобець Т. В. Черкаси: Вид. від. Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького, 2015. 142 с.
13. Колпакчи О. С. Арт-терапія: курс лекцій: навчальний посібник. Київ: Цент учбової літератури. 2018. 288 с.
14. Кошель А.П., Кульбако Н.П. Використання елементів арт-терапії в умовах освітнього процесу закладів дошкільної освіти: навч.-метод. посіб.для студентів спеціальності «Дошкільна освіта», методистів, вихователів закладів дошкільної освіти та батьків дітей дошкільного віку .Чернігів: ФОП Баликіна О.В., 2020 90 с. <https://epub.chnpu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/7452/1/%D0%92%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%D1%96%D0%B2%20%D0%B0%D1%80%D1%82-%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B0%D0%BF%D1%96%D1%97%20%D0%B2%20%D1%83%D0%BC%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%85%20%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BD%D1%8C%D0%BE%D0%B3%D0%BE%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%86%D0%B5%D1%81%D1%83%20%D0%B7%D0%B0%D0%BA%D0%BB%D0%B0%D0%B4%D1%96%D0%B2%20%D0%B4%D0%BE%D1%88%D0%BA%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D1%97%20%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B8.pdf>
15. Кузнєцов, О. О. Вознесеньська О.Л. та ін. Енциклопедичний словник з арт-терапії: за заг.наук.ред. О. Л. Вознесеньської, О. М. Скар. Київ: Видавець ФОП Назаренко Т.В., 2017.312 с.
16. Магдисяк Л. І. Казкотерапія в психологічному консультуванні дітей та дорослих: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. III–IV рівнів акредитації. Луцьк : Вежа-Друк, 2019. 152 с.
17. Максименко Д.С. Різнокольорове дитинство: ігротерапія, казкотерапія, ізотерапія, музикотерапія Київ: Центр учбової літератури. 2022. 192
18. Мушкевич М. І. Основи психотерапії : навч. посіб. Вид. 3-тє. Луцьк : Вежа-Друк, 2017. 420 с.
19. Назаревич В. В. Методологічні прийоми роботи із фотозображеннями у консультативній практиці психолога. *Науковий вісник Херсонського державного університету (серія Психологічні науки)*. 2017. № 3. С. 116 – 121.
20. Простір арт-терапії: творча інтеграція та трансформація в епоху плінного модерну: матеріали XV Міжнародної міждисциплінарної науково-практичної конференції (м. Львів, 16-18 лютого 2018 р.) / [за наук. ред. А.П. Чуприкова, Л.А. Найдьонової, О.Л. Вознесеньської, О.М. Скар]. Київ : Золоті ворота, 2018. 196 с. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/729933/3/Art%20Therapy%20Space-15%20Proceedings%20%282018%29.pdf>
21. Простір арттерапії: місце особистості в часи суспільних трансформацій: матеріали XIX Міжнародної міждисциплінарної науковопрактичної конференції (м. Київ,

17–18 червня 2022 р.) / [за наук. ред. О.Л. Вознесенської, О.М. Скар]. Київ, 2022. 203 с.
<https://ispp.org.ua/wp-content/uploads/2022/06/arttherapy-zb-22.pdf>

22. Простір арттерапії: мистецтво відновлення психічного здоров'я в часи війни: матеріали XX Міжнародної міждисциплінарної науковопрактичної конференції (31 березня – 2 квітня 2023 р.) / [за наук. ред. О. Л. Вознесенської, Л. О. Подкоритової]. Київ, 2023. 163 с. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/734665/1/Art%20Therapy%20Space-20%20Proceedings%20%282023%29.pdf>

23. Простір арттерапії: єднання у творчій співдії: матеріали XXI Міжнародної міждисциплінарної науково-практичної конференції (м. Львів, 15–17 березня 2024 р.) / [за наук. ред. О. Вознесенської, В. Волошиної, М. Перун, Л. Подкоритової]. Київ. 2024. 138 с.
<https://ispp.org.ua/wp-content/uploads/2024/03/artther2024zb.pdf>

24. Психолого-педагогічна допомога особистості засобами арттерапії: монографія / за заг. ред. Т.А. Ткачук, Н.О. Бочаріної / Переяслав (Київ. обл.) : Домбровська Я.М., 2020. 369 с.

25. Сербова О.В. Сендплей-терапія – ключ до внутрішнього світу дитини: колективна монографія / за ред. Р.М. Ткач. Київ: Талком, 2021. С. 103-115.

26. Сорока О. В. Арт-терапевтична програма реабілітації дітей, які опинились у складних життєвих обставинах. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки* : збірник наукових праць / за ред. проф. А. Ситченка. № 4 (55), грудень 2016. Миколаїв : МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2016. С. 184–188.

27. Терлецька Л .Г. Психологія здоров'я: арт-терапевтичні технології: навч. посіб. Київ: Видавничий дім «Слово», 2016. 128 с.

28. Ткач Р. Поранений і Цілителі : навч-метод. посібн., [передмова Ольги Сербової]. Київ: Талком, 2023. 156 с.

29. Ткач Р. 50 цілющих казок для дітей. Київ : Видавництво Ростислав Бурлаки. 2023. 196с. ISBN : 9786177840540

30. Ткач Р. М., Сербова О. В., Сингаївська І. В. та ін. Юнгіанське консультування: кол. моногр. За ред. Ткач Р. М. Київ: Талком, 2021. 220 с.

31. Ткач Р., Сербова О. Використання кодів історичної пам'яті українців у терапевтичних метафорах. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2022. №3 (67). С. 161-166. DOI: [10.31732/2663-2209-2022-67-161-166](https://doi.org/10.31732/2663-2209-2022-67-161-166)

32. Цимбала О. Застосування арт-терапевтичних технік в сучасних умовах навчального процесу у вищому навчальному закладі. *Простір арт-терапії* : зб. наук. Праць. Київ : Золоті ворота, 2016. Вип. 2 (20). С. 98-105.

33. Юнг К. Аналітична психологія. Київ: Центр учбової літератури, 2022. 250 с.

34. Art Therapy with Military Populations. History, Innovation, and Applications. Edited by Paula Howie. New York: Routledge, 2017. 250 p.

35. Gilroy Andrea, Linnell Sheridan, McKenna Tarquam and Westwood Jill (eds.). Art Therapy in Australia: Taking a Postcolonial, Aesthetic Turn. Leiden, Netherlands: Brill, 2019.

36. Kelly Joanne, Levey Amanda and Lay Ronald. The Australian and New Zealand Arts Therapy. *Creative Arts Educ Ther*. 2017. Vol. 3. Issue 1. Pp. 14–25.

37. Lobbana Janice, Murphya Dominic. Understanding the role art therapy can take in treating veterans with chronic post-traumatic stress disorder. *The Arts in Psychotherapy*. 2019. № 62. Pp. 37–44.

38. Voropayeva Tatiana, Averianova Nina. Information and Economic Security as Priority Directions of the State Policy of Ukraine in the Context of the Strategy of «Smart Power». 2021 IEEE 8th International Conference on Problems of Infocommunications, Science and Technology (PIC S&T). Kharkiv, Ukraine, 2021. Pp. 197–202.

39. Walker M. S., Kaimal G., Koffman R., DeGraba T. J. Art therapy for PTSD and TBI: A senior active duty military service member's therapeutic journey. The Arts in Psychotherapy. 2016. № 49. Pp. 10–18.

Навчальний контент

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Лекційні заняття

№ з/п	Назва теми лекції та перелік основних питань (завдання на СРС)
1	Тема 1. Теоретико-методологічні засади арттерапії. Історія розвитку арттерапії. Особливості арттерапії як методу. Гуманістична терапія мистецтвом. Особистісно-орієнтований підхід у арттерапевтичній практиці. Психодинамічна терапія мистецтвом. Роль психоаналізу у розвитку арттерапевтичної теорії. Базові положення аналітичної психології К.Г. Юнга як основа арттерапії. Форми арттерапії. Організація групової арттерапії (ролі і функції арттерапевта, організаційні процедури тощо). Завдання на СРС: I. Відповіді на питання для самоперевірки: 1. Підходи до розуміння поняття «арттерапії». 2. Показання та протипоказання для арттерапевтичних технік. II. Огляд основної та додаткової літератури по темі.
2	Тема 2. Діагностичний потенціал арттерапевтичних технік. Символ та його застосування у сучасній арттерапії. Природа і функції символу. Психологія первісного та історичного символізму. Символічна експресивність кольору. Діагностичний потенціал і можливості арттерапевтичних технік. Особливості вибору художніх матеріалів. Діагностика емоційного стану за кольором. Доступ з допомогою технік арттерапії до цілісної картини власного «Я» людини. Усвідомлення актуальних переживань і потреб, незавершених внутрішніх процесів, прояснення неусвідомлювані мотиви поведінки в різних проблемних ситуаціях і пошук внутрішніх ресурсів для їх вирішення. Завдання на СРС: I. Відповіді на питання для самоперевірки: 1. Порівняльна характеристика проєктивного малюнку та арттерапії. 2. . Символіка кольору в арттерапії. II. Огляд основної та додаткової літератури по темі.
3	Тема 3. Ізотерапія як напрям арттерапії. Критерії діагностики та терапевтичне використання технік ізотерапії. Техніки ізотерапії. Малюнок – як проєкція внутрішнього світу людини. Вільний малюнок. Тематичний малюнок. Серійний малюнок. Основні техніки малювання. Нетрадиційні техніки малювання як засіб розвитку креативності. Використання природних матеріалів в роботі з арттерапевтичними композиціями. Маскотерапія. Використання мандали у психодіагностиці та психотерапії. Створення мандал у якості психотерапевтичного прийому. Завдання на СРС: I. Відповіді на питання для самоперевірки: 1. Основні техніки малювання. 2. Опрацювати довільно вибрану ізотерапевтичну методику. II. Огляд основної та додаткової літератури по темі.

4	Тема 4. Музикотерапія. Танцювально-рухова терапія. Загальні уявлення про музичну терапію. Механізми впливу музики на людину. Використання музикотерапії у психологічній практиці. Використанням тілесно-орієнтованого підходу. Завдання на СРС: I. Відповіді на питання для самоперевірки: 1. Історія зародження танцювально-рухової терапії. 2. Зв'язок тіла з рухом. Скласти плей-лист музичних творів для арттерапевтичної роботи з наступних психологічних запитів: - тривожність; - впевненість в собі; - гармонізація дружніх відносин; - гармонізація сімейних відносин II. Огляд основної та додаткової літератури по темі.
5	Тема 5. Піскова терапія в практиці психологічної допомоги дітям та дорослим. Принцип терапії піском К. Г. Юнга. Пісочна терапія в рамках юнгіанського аналітичного підходу. Форми й варіанти піскової терапії. Організація роботи в пісочниці. Психотерапевтичні можливості роботи з піском при невротичних та психосоматичних розладах у дітей та дорослих. Піскова терапія в роботі із складними екзистенційними та життєвими ситуаціями клієнтів та при кризових станах. Процес піскової терапії. Завдання на СРС: I. Відповіді на питання для самоперевірки: 1. Організація роботи в пісочниці. 2. Опрацювати довільно вибрану методику піскової терапії II. Огляд основної та додаткової літератури по темі.
6	Тема 6. Казкотерапія як напрям арттерапії. Технологія методу. Можливості казки як терапевтичної метафори. Напрями казкотерапії. Казкотерапія в рамках юнгіанського аналітичного підходу. Принципи та схема психологічного аналізу казок. Основні етапи психологічного аналізу казок. Алгоритм написання персоніфікованих казок для дітей і дорослих. Застосування казок при корекції різних психологічних проблем. Казка як пошук життєвого сценарію і матеріалу для психологічної допомоги. Методичні прийоми, які полегшують застосування казки у психологічній роботі з людьми. Форми роботи з казками. Завдання на СРС: I. Розкрийте поняття : 1. Принципи та схема психологічного аналізу казок. 2. Основні етапи психологічного аналізу казок. II. Огляд основної та додаткової літератури по темі та додаткових ресурсів:
7	Тема 7. Лялькотерапія – мистецтво самовираження та самоцілення. Механізми лікувальної дії ляльки. Базові техніки роботи із різними видами ляльок. Подолання психологічних проблем клієнта за допомогою лялькотерапії. Функції та види ляльок, які застосовуються в лялько терапії. Пальчикові ляльки, ляльки-«бебі», ляльки-маріонетки, тіньові ляльки, ляльки-мотанки. Завдання на СРС: I. Відповіді на питання для самоперевірки: 1. Символічні характеристики та образи. II. Огляд основної та додаткової літератури по темі.

8	Тема 8. Використання метафоричних асоціативних карт (МАК) в арттерапевтичній практиці Можливості МАК. Основні колоди МАК. Використання МАК в арттерапевтичній практиці, як в груповій так і в індивідуальній роботі. Техніки роботи з МАК. Правила застосування карток в індивідуальній та груповій роботі. Техніки застосування метафоричних асоціативних карток. Завдання на СРС: I. Відповіді на питання для самоперевірки: 1. Порівняльний аналіз методик МАК та казкотерапії. 2. Опрацювати на власний вибір методику МАК для діагностики впливу сімейних установок на формування успішного планування майбутнього. 3. Знайти і підготувати інформацію про використання МАК у арттерапевтичній роботі. II. Огляд основної та додаткової літератури по темі.
9	Тема 9. Арттерапія і війна: контексти і досвід практичної роботи Використання арттерапевтичних технік у супроводі та наданні психологічної допомоги особам, що переживають події війни в Україні. Завдання на СРС: I. Відповіді на питання для самоперевірки: 1. Поняття «заземлення», «контейнерування» у роботі з клієнтом. 2. Вправи для зняття емоційного напруження II. Огляд основної та додаткової літератури по темі.

Семінарські (практичні) заняття

Метою проведення семінарських занять є перетворення теоретичного матеріалу на особистісне знання та уміння здобувачів вищої освіти.

Семінарські заняття створюють простір для вибору, на їх основі викладач та здобувачі вищої освіти можуть конструювати той варіант заняття, що відповідає потребам аудиторії та стилю викладача.

Основні завдання циклу семінарських (практичних) занять:

Семінарські заняття містять завдання проблемного та інтерактивного характеру:

- ознайомлення з процесуальними особливостями використання арт-терапії;
- практичне відпрацювання арт-терапевтичних методик (ізометрія, казкотерапія, пісочна терапія, лялькоіерапія, фототерапія, музикотерапія, та ін.).
- формуванні у здобувачів освіти комплексної системи теоретичних знань та практичних вмінь використовувати арттерапевтичні методи роботи, створювати індивідуальні та групові програми використання напрямів арттерапії

№ з/п	Назва теми заняття та перелік основних питань (перелік дидактичного забезпечення, питання для поточного контролю та завдання на СРС)
1	Тема 1. Теоретико-методологічні засади арттерапії. 1.1. Історія розвитку арттерапії. Питання для обговорення: 1. Історія розвитку арттехнік, етапи виникнення і формування арттерапії, переваги арттерапії . Інтеграційна стратегія інтерпретації художнього образу 2. Мобілізація творчого потенціалу людини. 3. Роль психоаналізу у розвитку арттерапевтичної теорії.

	4. Базові положення аналітичної психології К.Г. Юнга як основа арттерапії. Завдання на СРС: I. Відповіді на питання для самоперевірки: 1. Підходи до розуміння поняття «арттерапії». 2. Показання та протипоказання для арттерапевтичних технік. 1. II. Огляд основної та додаткової літератури по темі.
2	Тема 1. Теоретико-методологічні засади арттерапії. 1.2. Аналітичні аспекти розуміння природи і механізмів образотворчого мистецтва. Питання для обговорення: 1. Основні положення теорії З.Фрейда. 2. Механізми психологічного захисту та їх значення для діагностики. 3. Психоаналітичний підхід К.Г. Юнга у вивченні творчості. Завдання на СРС: 1. Несвідоме і мистецьке фантазування. 2. Сучасні психоаналітичні концепції розвитку особистості.
3	Тема 2. Діагностичний потенціал арттерапевтичних технік. 2.1 . Символ та його застосування у сучасній арттерапії. Питання для обговорення: 1. Природа і функції символу. 2. Психологічна природа і функції символу в арттерапевтичній діяльності. 3. Застосування мови символів. Завдання на СРС: I. Відповіді на питання для самоперевірки: 1. Символізм кольору. 2. Кольорова карта для арттерапії. 3. Інтерпретація ліній.
4	Тема 2. Діагностичний потенціал арттерапевтичних технік. 2.2. Діагностичні можливості арттерапії. Питання для обговорення: 1. Оцінка діагностичних параметрів у арттерапії. 2. Арттерапія та проєктивний малюнок. 3. Метод творчих інсталяцій. Віннікот «Метод каракулей» 4. Проєктивні методи. 5. Способи інтерпретації психомалюнків в психодіагностиці. 6. Класичні діагностичні засоби. Завдання на СРС: I. Відповіді на питання для самоперевірки: Метод вільних асоціацій – знайомство з методом.
5	Тема 3. Ізотерапія як напрям арттерапії. 3.1. Функції психомалюнків в арттерапевтичній роботі. Питання для обговорення: 1. Загальні принципи використання психомалюнків. 2. Проєктивні малюнкові методи. 3. Способи інтерпретації психомалюнків в психодіагностиці. Класичні діагностичні засоби. 4. Специфіка використання психомалюнків в роботі з дітьми та дорослими. Завдання на СРС: «Людина під дощем» - знайомство з методикою.
6	Тема 3. Ізотерапія як напрям арттерапії. 3.2. Арттерапевтичний інструментарій.

	Питання для обговорення: 1. Прийоми роботи з фарбами, олівцями, фломастерами та допоміжними засобами для них (пензлі, ролики, губки тощо); 2. Використання графічних арттехнік у психодіагностичній та психокорекційній роботі. 3. Робота з кольорами. Інтерпретація кольорів в арттерапії. 4. Спонтанне малювання. 5. Малювання способом відбитків. 6. Арттехніки роботи з папером. Принципи роботи з папером. Робота з кольоровим папером. Завдання на СРС: Створення колажів.
7	Тема 4. Музикотерапія. Танцювально-рухова терапія. 4.1. Загальні уявлення про музичну терапію. Питання для обговорення: 1. Механізми впливу музики на людину. 2. Використання музикотерапії у психологічній практиці. 3. Використанням тілесно-орієнтованого підходу. Завдання на СРС: Тематичні музикальні підбірки.
8	Тема 4. Музикотерапія. Танцювально-рухова терапія. 4.2. Танцювально-рухова терапія. Питання для обговорення: 1. Використання тілесно-орієнтованого підходу у ТРТ. 2. Основні техніки ТРТ. 3. Рольова імпровізація. Завдання на СРС: Танець і терапія в історичному контексті.
9	Тема 5. Піскова терапія в практиці психологічної допомоги дітям та дорослим. 5.1. Пісочна терапія в рамках юнгіанського аналітичного підходу. Питання для обговорення: 1. Історія методу. 2. Психотерапевтичні можливості роботи з піском при невротичних та психосоматичних розладах у дітей та дорослих. 3. Піскова терапія в роботі із складними екзистенційними та життєвими ситуаціями клієнтів та при кризових станах. Завдання на СРС: Принцип терапії піском К. Г. Юнга.
10	Тема 5. Піскова терапія в практиці психологічної допомоги дітям та дорослим. 5.2. Процес піскової терапії. Питання для обговорення: 1. Форми й варіанти піскової терапії. 2. Організація роботи в пісочниці. Завдання на СРС: Опрацювати довільно вибрану методику піскової терапії
11	Тема 6. Казкотерапія як напрям арт терапії. 6.1. Технологія методу. Питання для обговорення: 1. Теоретичні засади казкотерапії. 2. Засоби казкотерапії. 3. Розвиток особистісної зрілості та статевої ідентичності за допомогою

	казкотерапії. 4. Можливості казки як терапевтичної метафори. Завдання на СРС: Казка як пошук життєвого сценарію і матеріалу для психологічної допомоги.
12	Тема 6. Казкотерапія як напрям арт терапії. 6.2. Принципи та схема психологічного аналізу казок. Питання для обговорення: 1. Основні етапи психологічного аналізу казок. 2. Алгоритм написання персоніфікованих казок для дітей і дорослих. 3. Застосування казок при корекції різних психологічних проблем. 4. Методичні прийоми, які полегшують застосування казки у психологічній роботі з людьми. 5. Форми роботи з казками. Завдання на СРС: Написання персоніфікованої казки за алгоритмом.
13	Тема 7. Лялькотерапія – мистецтво самовираження та самозцілення. 7.1. Механізми лікувальної дії ляльки. Питання для обговорення: 1. Базові техніки роботи із різними видами ляльок. 2. Подолання психологічних проблем клієнта за допомогою лялькотерапії. Завдання на СРС: Символічних характеристики та образи ляльок.
14	Тема 7. Лялькотерапія – мистецтво самовираження та самозцілення. 7.2. Види ляльок. Питання для обговорення: 1. Функції та види ляльок, які застосовуються в лялько терапії. 2. Пальчикові ляльки, ляльки-«бебі», ляльки-маріонетки, тіньові ляльки, ляльки-мотанки. Завдання на СРС: Огляд основної та додаткової літератури по темі.
15	Тема 8. Використання метафоричних асоціативних карт (МАК) в арттерапевтичній практиці 8.1. Використання МАК в арттерапевтичній практиці, як в груповій так і в індивідуальній роботі. Питання для обговорення: 1. Можливості МАК. 2. Основні колоди МАК. 3. Особливості індивідуальної і групової роботи з МАК. Завдання на СРС: Опрацювати на власний вибір методику МАК
16	Тема 8. Використання метафоричних асоціативних карт (МАК) в арттерапевтичній практиці 8.2. Техніки роботи з МАК. Питання для обговорення: 1. Правила застосування карток в індивідуальній та груповій роботі. 2. Техніки застосування метафоричних асоціативних карток. Завдання на СРС: Використання МАК у арттерапевтичній роботі.
17	Тема 9. Арттерапія і війна: контексти і досвід практичної роботи 9.1. Запобігання розвитку ПТСР (посттравматичного синдрому) методами арттерапії.

	Питання для обговорення: 1. Використання арттерапевтичних технік у супроводі та наданні психологічної допомоги особам, що переживають події війни в Україні. Завдання на СРС: Опрацювати тему на вибір та представити її огляд на семінарському занятті : https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/6338/1/%D0%9A%D0%BE%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D0%B0%20%D0%BC%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%8F_%D0%9C%D1%80%D0%B0%D0%BA%D0%B0.pdf
18	Тема 9. Арттерапія і війна: контексти і досвід практичної роботи 9.2. Робота з страхами під час війни з допомогою арттерапії. Питання для обговорення: 1. Програма «ПереЖИТИ» Р.М. Ткач. Опрацювання технік. Завдання на СРС: рефлексія технік програми

6.Самостійна робота здобувача вищої освіти

Здобувачі вищої освіти самостійно опрацьовують питання за всіма темами в теоретичному або практичному аспекті.

Використання методів самостійної роботи здобувачів вищої освіти по осмисленню та засвоєнню матеріалу – самостійний пошук інформації, написання доповідей, аналіз кейсів, перегляд відеороликів та фільмів за тематикою курсу.

У процесі самостійної роботи здобувачі вищої освіти мають оволодіти вміннями та навичками:

- організації самостійної навчальної діяльності;
- самостійної роботи з навчальною, навчально-методичною, науковою, науково-популярною літературою;

- конспектування літературних джерел;

- роботи з довідковою літературою.

Для самостійної роботи необхідно:

- добрати до теми необхідну літературу і ґрунтовно її вивчити;
- виконати практичні завдання і тести для контролю знань;
- перевірити готовність до складання модульної роботи за контрольними питаннями.

Види самостійної роботи здобувача освіти :

- - підготовка до аудиторних занять – 56 год;
- - підготовка до модульної контрольної роботи – 4 год;
- - підготовку до іспиту – 6 год.
- Загалом – 66 год.

Політика та контроль

7.Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

При викладанні дисципліни семестровий рейтинг здобувача вищої освіти формують: робота на семінарах, вчасна здача відповідей на тестові завдання модульної контрольної роботи. Штрафних балів з дисципліни не передбачається.

Відвідуваність і виконання завдань

Здобувачам вищої освіти важливо відвідувати лекції, оскільки на них висвітлюватиметься систематизований навчальний матеріал в обсязі, достатньому для опанування дисципліни здобувачем, що дасть змогу краще підготуватись до семінарських занять і в цілому опанувати дану дисципліну. Відпрацьовувати пропущені лекції не

потрібно. Активна участь здобувача вищої освіти на семінарських заняттях є обов'язковою. Пропуск семінарського заняття не дає можливість отримати бали у семестровий рейтинг. Разом з тим, здобувач, який пропустив семінарські заняття з поважної причини, і має необхідний документ, який підтверджує відсутність (наприклад довідку від лікаря), може здати підготовлену доповідь викладачу під час консультацій або під час перерви у навчальному занятті і отримати не більше половини максимального вагового балу, який передбачений за участь в семінарі. Графік консультацій, доступний на сайті кафедри психології та педагогіки, але викладач сам призначає здобувачам вищої освіти час консультації в індивідуальному порядку.

Теми і завдання для семінарських занять передбачені робочою програмою дисципліни (силабусом), доступною з особистого кабінету здобувача вищої освіти в системі «Кампус», гугл класі або на сайті кафедри психології та педагогіки.

Форми роботи

На лекціях висвітлюється зміст тем дисципліни. На семінарських заняттях здобувачі вищої освіти поглиблюють і розширюють знання з предмету. При освоєнні дисципліни здобувачі вищої освіти користуються такими основними засобами роботи: підручниками, посібниками, періодичними виданнями, словниками, інструктивно-методичними матеріалами до семінарських занять; інформацією з мережі Internet. Комп'ютерне забезпечення. При підготовці до занять практичного курсу, а також безпосередньо на семінарських заняттях здобувачі вищої освіти користуються комп'ютерами для таких видів роботи: оформлення звітів; отримання інформації з мережі Internet; демонстрації презентацій. На семінарських заняттях використовуються методи: диспут, робота парами, тріадами, круглий стіл, ситуаційні задачі; методи використання арттерапевтичного інструментарія, опрацювання арттерапевтичних методик й технік.

Політика університету

Академічна доброчесність

Основні види академічної відповідальності встановлені Законом України «Про освіту». Згідно із частиною 6 статті 42 до основних видів академічної відповідальності здобувачів вищої освіти належать: повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо); повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми; відрахування із закладу освіти; позбавлення академічної стипендії; позбавлення наданих закладом освіти пільг з оплати за навчання.

Політику, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності містять такі регламентуючі документи КПП ім. Ігоря Сікорського, оприлюднені на сайті Університету: Кодекс честі КПП ім. Ігоря Сікорського <https://kpi.ua/files/honorcode.pdf>, Положення про систему запобігання академічному плагіату <https://rb.gy/agihij>, а також нормативно-правові документи, офіційні рекомендації, накази та розпорядження, соціологічні дослідження КПП ім. Ігоря Сікорського, методичні матеріали, освітні курси <https://kpi.ua/academic-integrity>.

Норми етичної поведінки

Норми етичної поведінки здобувачів вищої освіти і працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>, а також у Положенні про комісію з питань етики та академічної чесності НТУУ «КПІ» https://data.kpi.ua/sites/default/files/files/2015_1-140a1.pdf

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

PCO з дисципліни, семестровий контроль з якої передбачений у формі заліку, для очної форми навчання розробляється за типом PCO-1 і включає оцінювання заходів поточного контролю з дисципліни впродовж семестру. Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти проводиться на основі рейтингової системи відповідно ПОЛОЖЕННЯ про систему оцінювання результатів навчання в КПІ ім. Ігоря Сікорського https://osvita.kpi.ua/sites/default/files/downloads/Pologennia_RSO_2022.pdf

Поточний контроль: опитування за темою заняття, модульна контрольна робота.

Календарний контроль: За встановленими в PCO критеріями та результатами заходів поточного контролю здобувачів проводиться календарний контроль, порядок проведення якого визначено у Положенні про поточний, календарний та семестровий контроль результатів навчання в КПІ ім. Ігоря Сікорського. <https://osvita.kpi.ua/node/32>

Викладач оцінює роботу здобувач вищої освіти на кожному семінарському занятті, але конкретна підсумкова кількість балів за роботу на семінарських заняттях виставляється викладачем під час першого і другого календарного контролю – на сьомому і тринадцятому тижнях навчання відповідно. Рейтинг здобувача вищої освіти станом на 7-й тиждень і 13-й тиждень навчання повідомляється здобувачу вищої освіти на занятті чи в особистому кабінеті електронного кампусу.

Модульна контрольна робота (МКР) складається з 20 тестових завдань, що відображають зміст всієї дисципліни. МКР проводиться за допомогою гугл-тестів на останній (передостанній) лекції. Доступ до МКР надається здобувачам вищої освіти лише під час лекції. Перескладати МКР не можна. Задача здобувача вищої освіти – уважно прочитати питання та варіанти відповідей, обрати один варіант відповіді (правильний на думку здобувача вищої освіти) та позначити його у будь-який зручний спосіб.

Здобувачі, які виконали всі умови допуску до заліку та мають рейтингову оцінку 60 і більше балів, отримують відповідну до набраного рейтингу оцінку без додаткових випробувань. Зі здобувачами, які виконали всі умови допуску до заліку та мають рейтингову оцінку менше 60 балів, а також з тими здобувачами, хто бажає підвищити свою рейтингову оцінку, на останньому за розкладом занятті з дисципліни в семестрі викладач проводить семестровий контроль у вигляді залікової контрольної роботи або співбесіди. Умови допуску до семестрового контролю: здобувач освіти має виконати передбачені силябусом завдання й мати рейтинг не нижче 50 балів.

Деталізовані критерії оцінювання результатів навчання з дисципліни Арттерапія представлені у Додатку 1.

9. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

Рекомендації здобувачам освіти

Вивчення курсу «Арттерапія» передбачає засвоєння здобувачами вищої освіти системи знань за темами під час лекційних та семінарських занять, самостійної роботи. Самостійна робота від здобувача вищої освіти передбачає здійснення пошуку, опрацювання та аналізу професійно-важливих знань із різних джерел із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій; підготовка до модульних роботи та заліку. Підготовка до МКР та заліку має на меті узагальнення та систематизацію знань з дисципліни у цілому. При підготовці перегляньте зміст кожного питання, користуючись власними конспектами або підручниками.

Головною метою лекцій є мотивація і організація роботи здобувачів вищої освіти з навчальним матеріалом у міжсесійний період. Лекції проводяться із використанням мультимедійних презентацій (за наявності умов в аудиторії).

Готуючись до семінарського заняття здобувач вищої освіти має обов'язково опрацювати лекційний матеріал певної теми, при виникненні питань, виявленні незрозумілих положень необхідно обов'язково обговорити їх з викладачем. Визначте рівень знань з кожного питання. Визначте питання, які потребують ретельнішої підготовки (опрацювання додаткової літератури, складання конспектів, схем, виконання окремих досліджень тощо). Якщо ви маєте труднощі у підготовці окремих теоретичних питань або виконанні практичних завдань, ви можете звернутися за консультацією до викладача. Відповідальне ставлення до підготовки на кожне семінарське заняття дає змогу не лише правильно засвоїти навчальний матеріал, але й зекономити зусилля при проходженні семестрового контролю.

Дистанційне навчання

Можливе синхронне дистанційне навчання з використанням платформ для відео-конференцій та освітньої платформи для дистанційного навчання в університеті.

Інклюзивне навчання

Допускається

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Складено доцентом кафедри психології та педагогіки, к. психол.н., доцентом Сербовою Ольгою Вікторівною

Ухвалено кафедрою психології та педагогіки (протокол № 14 від 14.05. 2025 р.)

Погоджено методичною комісією факультету соціології і права (протокол № 4 від 24 .06. 2025 р.)

Додаток 1

**Рейтингова система оцінювання результатів навчання
(для здобувачів вищої освіти денної форми)**

Рейтинг здобувача вищої освіти з дисципліни «Арттерапія» складається з балів, що отримуються за:

- 1) відповіді та доповнення відповідей інших здобувачів вищої освіти у процесі дискусії на семінарських заняттях;
- 2) написання модульної контрольної роботи.

Система рейтингових (вагових) балів та критерії оцінювання:

Робота на семінарських (практичних) заняттях (максимальна кількість балів складає 72 (кількість балів на 1 занятті – 4):

активна участь у проведенні заняття; надання повної і аргументованої, логічно викладеної доповіді, відповіді, висловлення власної позиції з дискусійних питань або повністю правильне вирішення завдань з відповідним обґрунтуванням, у поєднанні зі слухними доповненнями відповідей інших здобувачів вищої освіти у процесі дискусії; обов'язкова активна участь в групових формах роботи (якщо такі заплановані на занятті)	4
активна участь у проведенні заняття; надання правильних відповідей або правильне вирішення завдань з незначними неточностями, порушеннями логіки викладення відповіді чи обґрунтування при вирішенні задачі	3-2
надання відповідей з чисельними значними похибками або вирішення задачі з грубими помилками, вирішення задачі без обґрунтування	1
відсутність відповіді, ухиляння від участі у семінарському занятті	0

2. Складання модульної контрольної роботи (максимальна кількість балів складає 28), (максимальна кількість балів за 1 тестове завдання – 1):

тестове завдання виконане правильно (кожне з 28)	1
тестове завдання виконане неправильно (кожне з 28)	0

Розрахунок шкали (R) рейтингу:

Сума вагових балів контрольних заходів протягом семестру складає:

$$RD = 72 + 28 = 100 \text{ балів.}$$

Здобувачі освіти, які набрали протягом семестру необхідну кількість балів ($RD \geq 0,6R$) мають можливості:

- а) отримати залікову оцінку (залік) так званим «автоматом» відповідно до набраного рейтингу;
- б) виконати залікову контрольну роботу з метою підвищення оцінки.

При цьому попередній рейтинг здобувача вищої освіти з дисципліни скасовується і він отримує оцінку **R₃** тільки за результатами залікової контрольної роботи.

Здобувачі освіти, які виконали всі умови допуску до заліку, але на мінімальні бали і не мають рейтинг 60 балів, виконують залікову контрольну роботу.

Здобувачі освіти, які не виконали всіх передбачених програмою дисципліни завдань не допускаються до заліку.

Залікова контрольна робота (ЗКР) складається зі 100 тестових завдань, що відображають зміст всієї дисципліни. ЗКР проводиться за допомогою гугл-тестів, доступ до ЗКР надається здобувачам вищої освіти лише під час проведення заліку.

тестове завдання виконане правильно (кожне з 100)	1
тестове завдання виконане неправильно (кожне з 100)	0

Таблиця відповідності рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою:

<i>Кількість балів</i>	<i>Оцінка</i>
100-95	Відмінно
94-85	Дуже добре
84-75	Добре
74-65	Задовільно
64-60	Достатньо
Менше 60	Незадовільно
Не виконані умови допуску	Не допущено

Орієнтовні питання до залікової контрольної роботи

1. Поняття арттерапії в психологічній науці.
2. Загальний огляд сучасної арттерапії і її окремих напрямів.
3. Класифікація різних форм і методів арттерапії.
4. Історія розвитку арттехнік.
5. Переваги арттехнік в порівнянні з вербальними формами психокорекційної роботи.
6. Основні фактори психотерапевтичного впливу в арттерапії.
7. Особливості групових арттехнік.
8. Етапи групової роботи із застосуванням арттехнік.
9. Форми групової роботи із застосуванням арттехнік.
10. Психоаналітичний підхід в арттехніках.
11. Принципи використання психомалюнків в арттерапії.
12. Особливості проведення вправ з кольорами.
13. Принципи пісочної терапії.
14. Проективна психодіагностика в пісочниці (індивідуальна та групова форми).
15. Психокорекція в пісочниці (індивідуальна та групова форми).
16. Арттехніки роботи з природними та синтетичними матеріалами.
17. Створення колажів у арттерапевтичній роботі.
18. Арттехніки у формуванні практичних навичок у пізнанні оточуючого світу.
19. Арттехніки у розкритті «Я-образу».
20. Арттехніки у пізнанні життєвої перспективи особистості.
21. Арттехніки у психокорекційній роботі з конфліктами.
22. Використання арттехнік в практиці казкотерапії.
23. Методи глибинної психології в арттерапії.
24. Інтерактивні арттерапевтичні техніки, зокрема, призначені для колективної роботи.
25. Характеристика різних форм групової арттерапії по певних ознаках : структурованість, відвертість/закритість, тривалість роботи.
26. Різні області застосування арттерапії.
27. Образотворчі матеріали в арттерапевтичній роботі.
28. Особливості арттерапевтичної роботи з дітьми і підлітками.
29. Використання тілесно-орієнтованих технік в практиці арттерапії.
30. Рівень розвитку арттерапевтичної теорії і практики на сучасному етапі. Можливі напрямки досліджень.
31. Розмаїття форм арттерапевтичної роботи як складової загальної психотерапевтичної сесії.
32. Терапевтичний потенціал індивідуальної та групової арттерапії: порівняльний аналіз.